

Великим пальцем вона намацала черпальце ложки в кишені. Цей подарунок завжди здавався Крісті невеличкою шпилькою в її бік. Саймон наче нагадував, що вона — з бідної родини й далеко не піде без його срібла.

Може, і мав рацію. Його родина профінансувала ресторан, а вона була така рада створити щось разом із Саймоном, що не звернула уваги на відсутність певних документів про власність.

І ось тепер вона віддає ключі назад — майже задурно. Можливо, вистачить на перший внесок за квартиру в Лондоні, але ж у неї немає роботи, тільки відгуки на ресторан, і в кожному з них першим згадано його ім'я. Жоден банк не дасть їй позику на тій підставі, що вона робить чудові суфле, і байдуже, що фото цього суфле виклав у своєму інстаграмі якийсь дальній родич королівської сім'ї.

Саймон уже не хотів працювати в ресторані, бо знайшов нову гламурну посаду — судді на телевізійному кулінарному шоу під назвою «Випічка наосліп». Нічого, що з них двох кондитер — вона, і саме її десерти заслужили всі нагороди та похвали? Натомість продюсери подзвонили Саймону, бо він багатенький, веселенький і гарненький. Зрештою, це ж він виграв у номінації конкурсу «Кухар із перчинкою» — на обкладинці журналу він був удягнений лише у фартух.

А їй варто було б судити телепередачу «Побачення наосліп», де вона порадить конкурсанткам ніколи не довіряти важливі фінансові кроки чоловіку, що перед виходом «у люди» проводить у ванній більше часу, ніж ви, і питає про свій вигляд, перш ніж похвалити вашу сукню.

Коли Кріста побачила фото оголеного Саймона на обкладинці журналу, то одразу зрозуміла — їхньому шлюбу і справді настав кінець. Саймон був на шляху до слави, а Кріста досі не могла вирішити, чи справді її покликання — бути кухаркою, надто тепер, коли вона втратила ресторан. Годувати людей вона любила понад усе, але помпезність і церемонність ресторанного життя діяли їй на нерви. Їй значно більше до душі було посидіти як слід за столом на кухні, посміятися за келихом вина, потеревенити з друзями допізна.

Угорі загорілися вуличні ліхтарі, і Кріста помітила, що вулицю вже прикрасили до Різдва. Червоні банти та зелені гірлянди зазвичай підіймали Крісті настрій, але сьогодні в неї аж серце занило. Повернулося відчуття порожнечі. Воно, бувало, захоплювало її зненацька, як ото зараз. Таке, наче їй усередині бракує важливої деталі, нічим її замінити. Це відчуття переслідувало її, відколи вона себе пам'ятала, і завжди з'являлося непроханим.

Вона підійшла до ресторану, там, де було освітлення. Притиснувши обличчя до вікна, вона побачила в темному світлі, що за столиком сидить Саймон із розкоркованою пляшкою вина, а навпроти нього — якась жінка. Вони сміються, а жінка тримає руку в нього на коліні.

Кріста відчинила двері та стала на порозі, впустивши всередину холодний протяг. Прогноз погоди погрожував різдвяною заметіллю, але вона повірить у це, тільки коли побачить на власні очі. Вони щороку кажуть, що буде сніг, але він ніколи не починається раніше, ніж на Новий рік, коли її різдвяна відпустка вже майже закінчується.

— Крісто, заходь, ти, певно, замерзла, — благодушно запросив Саймон, подивившись на неї так, наче вона — маленька бродяжка, у якої лишився один сірник.

— Ні, дякую, я поспішаю, — збрехала вона.

Саймон жестом показав на жінку навпроти.

— Крісто, це Авіан. Вона — продюсерка мого нового шоу на ТБ.

Його нового шоу на ТБ? Так каже, наче все це шоу — про нього, улюбленого. Господи, як вона його ненавидить.

Жінка зміряла Крісту поглядом — Кріста помітила її самовдоволену посмішечку.

— Привітик, дорогенька. Отже, ти — Кріста. Саймон так тепло тебе згадує, — вона вдавала з себе гіпі з Каліфорнії, але Кріста не повелася на цю фальшивку. О так, вони явно разом.

Вона не втрималася.

— Авіан? — перепитала вона. — Яке незвичне ім'я.

— Це «птаха» французькою, — пояснила жінка Крісті, наче та якась дурненька. — Моя мати прожила рік у Парижі.

— Та ні, це ж «птахоподібний» англійською, — виправила Кріста. — «Птах» французькою буде *L'oiseau*. Я два роки працювала у Франції, у сфері високої кухні, перш ніж ми з Саймоном відкрили оце, — вона жестом охопила зал.

— Авіан любить поїсти, адже любиш, крихітко? — спитав Саймон.

З огляду на те, яка ця жінка худюща, Кріста мала серйозні сумніви щодо цього припущення.

Бідолаха була настільки худа, що Крісті було боляче дивитися — у неї ключиці стирчали, як у курчати. В комплекті з довгим волоссям та вишуканим макіяжем, що створював враження своєї відсутності, вона мала вигляд вродливої жінки — тобто повної протилежності Крісти. Кріста подумки відмахнулася від цього порівняння. Їй подобалася власна зовнішність — коротке чорне волосся зі стрижкою піксі, яскраво-блакитні очі, вії — гроза негідних хлопців. А ще вона здорова, п'є дуже помірно й ніколи не курила, тож за все про все — у гарній формі, сказала собі Кріста.

Саймон їй вічно казав, що вона пухкенька. У *Le Cordon Bleu* він називав її Пухликом. Казав, буцімто це мило. Це не було мило.

Кріста, нагадала вона собі, не сердилася на цю жінку, вона сердилася на Саймона, а ще — на себе, за те, що лишалася з ним так довго, адже давно знала, що їхній шлюб приречений. Чого Кріста ніяк не могла збагнути, так це чому вона так довго лишалася в шлюбі без кохання, що перетворився на ділові стосунки — і то нерівні, — аж доки не стало занадто пізно.

— Отже, ви продюсерка на телебаченні? Як захопило, — Кріста намагалася бути гречною, але хотілося тікати світ за очі.

— Хіба? — перепитала Авіан і взяла в руки телефон, демонструючи Крісті, що їхній *tête-à-tête* вичерпав себе.

Саймон дивився то на Крісту, то на Авіан. Ніякові моменти давалися йому важко. Кріста витримала паузу — хай він сам викручується, для різноманіття. Вона завжди заповнювала всі нестачі їхнього шлюбу, їхнього бізнесу і їхніх комунікацій. Хай візьме на себе цей момент із

цією його птахонатхненною подружкою. Він посовався у кріслі.

— Отже, ти про все подбала?

Запитання прозвучало так, наче він хотів дізнатися, чи спакувала Кріста все необхідне для шкільної екскурсії, а не про завершення десятиріччя їхнього спільного життя.

Кріста пожбурила йому ключі вже від дверей. Він запанікував і впустив їх на підлогу. Він погано грав в ігри з м'ячем, натомість добре — у психологічні.

— Так, усе в шоколаді, — відповіла вона, тоді трохи помовчала. — Ну що ж, тоді па-па. Хай щастить із шоу.

Авіан підняла очі на Крісту й обдарувала її побіжною усмішечкою. Тим часом у Саймона, здається, під ногами відбувалося щось украй цікаве.

— Дяка, — сказав він, і Кріста розвернулася й пішла геть — від місця й від людини, в яких влила була своє серце і душу. Відчула, як сльози печуть очі. Для Саймона вона була недостатньо гарна. Він використовував її всі ці роки, торгував її вміннями й талантом, а потім видав їх за свої.

Уже на вулиці Кріста притулилася до стіни й кілька разів глибоко вдихнула. Дяка. Він закінчив їхній шлюб і їхній бізнес словом дяка.

У Крісти зсудомило живіт. Вона поставила важку сумку біля ніг, намагаючись зосередитися на тому, що довкола, на теперішньому. Впродовж останніх двадцяти років, чи навіть більше, вона гадала, що це почуття вже ніколи не повернеться. Вона доклала неймовірних зусиль, щоб надійно пришвартуватися в житті і щоб тривожність і непевність уже не змогли потрапити на

борт. Одначе ось вона стоїть — ані роботи, ані уявлення, куди тепер рухатися. І жодного якоря — тепер, коли Саймон остаточно витіснив її з життя, яке вони побудували разом.

Вона відчула гарячий наплив сорому від того, що має замало, що її самої — замало. Достоту так, як у дванадцять років, коли стояла в черзі за безплатною їжею. Її батько тоді хворів, постійно кашляв і тиждень не міг працювати. Вона мала список необхідних продуктів, але без грошей і запасів їй міг допомогти лише продовольчий банк. Озброєна листом від батька й торбою, вона намагалася тримати спину рівно, щоб видаватися старшою, ніж насправді.

Кріста спробувала запроторити цей спогад якомога далі, але він наполегливо вимагав визнання.

Тоді теж було холодно, так само, як сьогодні...

— Наступний, — гукнув працівник продовольчого банку.

Кріста рушила до дверей, але чоловік її зупинив.

— Де хтось із твоїх батьків?

— Тато хворіє, він удома, — сказала вона і почала порпатися в торбі. — Маю лист від нього, з його номером.

— Ми не обслуговуємо дітей без супроводу дорослих. Скажи, хай прийде сам, і зможете взяти, що вам треба.

Кріста зібралася вже сперечатися, але чоловік махнув рукою наступному в черзі.

Вона розвернулася й пішла в кінець черги. Відчувала, як у неї прибувають сльози. Вона не мала зеленого уявлення, як здобуватиме їжу до одужання батька.

Вона плакала й ненавиділа себе за те, що не старша, що не зможе дістати їм усього потрібного.

Вона тоді заприсягнулася, що це ніколи не повториться — вона не дозволить.

І ось вона, у тридцять п'ять років, без плану й мети. Саймон так довго був її страховкою, і вона стерпіла від нього куди більше, ніж варто було, все заради відчуття безпеки, але... за яку ціну?

Кріста усвідомила, що довірила всю свою безпеку комусь іншому, замість плести власну безпекову сітку. Якийсь урок, якого вона не вивчила, тепер знову наздогнав, мов нагадування про щось, чого вона так і не зрозуміла. Про те, що сховатися за спиною в Саймона було з її боку лише спробою уникнення. А тепер вона мусить попітніти сама. Нікого звинувачувати, окрім самої себе — за те, що не захистила свого, що не наполягла на тому, щоб продивитися папери, що не цінувала свій талант і не вимагала визнання за все, що робила задля ресторану.

Від хвили усвідомлення їй заболіло серце, але це була найясніша її думка за останні пів року. Хай за що вона візьметься далі, але жодного більше Лондона, жодних білих скатертин та винної карти.

Вона закинула сумку назад на плече й рушила людиною вулицею, примічаючи знайомі обличчя людей, які часто приходили до чорного входу в ресторан.

— Гей, Семе, — гукнула Кріста до чоловіка в пальті, засунула руку до важкої сумки на плечі, витягла звідти контейнер свого найкращого курячого рагу з рисом і овочами, вклала його чоловікові в долоні. Вона готувала це рагу на повільному вогні й постійно вимішувала, сподіваючись, що її їжа втішить і підтримає тих, із ким вона нею ділилася.

— А ще трохи солоденького на десерт. Я ж бо знаю, як ви любляєте лимонний пиріг із кокосом.

Сем усміхнувся своєю беззубою усмішкою.

— У тебе серце на місці, Кріс. Ми сумуватимемо за тобою.

Кріста відчула, як очі закололо від сліз.

— А я — за вами, Семе.

— Он ідуть Деріл з Аленом, — сказав Сем, і Кріста трохи пройшла вулицею та видала контейнери зі своєю їжею, а ще — невеличкі доглядові пакуночки з вологими серветками, пластиковим посудом, засобом від потрісканих губ, дезодорантом, засобами жіночої гігієни.

Нічого особливого, але такий вона вирішила зробити прощальний подарунок. Упродовж десяти років Кріста годувала безхатків шість разів на тиждень із дверей ресторанної кухні. Вона про них хвилюватиметься, і начхати, що Саймон каже, буцім вони, мовляв, мають вибір — і живуть, наче ті мартини в людській подобі. Натомість для Крісти ці люди були частиною її спільноти. Допмагаючи їм, вона дещо врівноважувала марнотратство, яке спостерігала щодня на ресторанній кухні.

— Отже, куди ти тепер? — спитала Мері, зачерпнувши рагу дерев'яною ложкою, що була причеплена скотчем до стінки контейнера, і доправивши в рота. Скільки Кріста мала тут ресторан — Мері завжди жила на вулиці. Вона була водночас мудра й ексцентрична. Хай там як, у вдалий день Мері своїми життєвими порадами поклала б на лопатки Брене Браун і Опру разом узятих.

— Поки що гадки не маю — подивлюсь, може, потраплю на щось, — відповіла Кріста.

— Хай що робитимеш, готуй із любов'ю. Це рагу відго-
нить сумом. Він того не вартий, дороженька. Завжди про-
ганяв нас геть, коли тебе поруч не було.

Для Крісти ця дрібничка не стала новиною. Вона вже
чула скарги на Саймона від інших безхатків.

— Замало солі? — спитала вона, уникаючи теми сво-
го колишнього.

Мері всміхнулася. Її довге сиве волосся було масне
і прилипало до шкіри голови.

— Куховарити — це як кохати. Або віддаєшся цілком
і повністю, або ніяк.

— Як поетично, Мері, — сказала Кріста.

Мері знизала плечима.

— Це хтось інший написав, а я десь прочитала. Але ж
завжди відчувається, коли хтось готує без душі, від цьо-
го їжа інакше смакує, гадаю. У моєї бабуні пироги зав-
жди були солодші, ніж у мами. Мама нас, дітей, терпі-
ти не могла. Ця її ненависть присмачувала все, що вона
робила.

Кріста дивилася, як безпритульна закладає їжу собі до
рота, і питала себе, чи ми коли-небудь припиняємо ду-
мати про страждання свого дитинства. Про те, як вони
вплинули на перебіг нашого життя. Адже можна уника-
ти цих спогадів, але якесь нагадування повсякчас наздо-
жене — у формі простої знайомої страви, чи запаху, що
лине від плити, чи пісні, чи якоїсь фрази з вуст незна-
йомця. Глибоко в душі Кріста знала, що боїться подиви-
тися в обличчя своєму минулому, бо завдяки Саймону
було легко не зважати на нього, натомість довелося від-
дати йому контроль над своїм життям. І ось тепер Кріс-
та зеленого уявлення не має, хто вона така і чого хоче.

Ясно одне: їй треба робити щось таке, що допомогло б
тій дванадцятирічній Крісті та ось таким Семам і Ме-
рі, яких повно на вулицях. І якщо вона може допомогти
їм своєю їжею — то хай так і буде, адже саме їжа колись
давно і її саму врятувала. Кріста мала підозру, що їжа до-
поможе їй знову, якщо вона довіриться подіям, які чека-
ють на неї далі.